

Sygn. akt II UK 341/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku A. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 listopada 2013 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 lutego 2013 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. na rzecz A.Z. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] z dnia 19 lutego 2013 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze

zm.), przez przyjęcie, że ubezpieczony A.Z. spełnił wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury; § 2 ust. 2 oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), przez bezpodstawne uznanie, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym 15 letnim stażem pracy w szczególnych warunkach.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono tym, że „w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, w praktyce przy ich stosowaniu, a mianowicie czy w świetle przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy, możliwe i uprawnione jest zaliczanie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów, za które ubezpieczony opłacał składki na dobrowolne ubezpieczenie społeczne z tytułu sprawowania funkcji członka załogi statku na statkach zagranicznych armatorów (biorąc pod uwagę treść § 2 - 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze”.

Podniesiono także, że „skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, albowiem stanowisko zaprezentowane przez sądy pierwszej i drugiej instancji w ocenie pozwanego w istotny sposób narusza przywołane na wstępie podstawy prawne oraz jest naruszeniem zasady równego traktowania ubezpieczonych przy spełnieniu warunków do nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnych i rentowych, ponieważ określona grupa ubezpieczonych jest zwolniona z przedstawiania przy wniosku o emeryturę świadectwa pracy w szczególnych warunkach, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami lub udokumentowania tej pracy za pomocą dowodów zastępczych przewidzianych postępowaniem w sprawie wniosków emerytalno-rentowych. Zdaniem pozwanego jest to sprzeczne z zasadami sprawiedliwości społecznej i zaprzecza konstytucyjnej zasadzie państwa prawa”.

Wnioskodawca wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Gdy idzie o stwierdzenie istotności zagadnień prawnych, należy wskazać, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego oraz doktryny konkretyzuje się ona w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw.

Sformułowana przez skarżącego kwestia – „czy w świetle przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy, możliwe i uprawnione jest zaliczanie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów, za które ubezpieczony opłacał składki na dobrowolne ubezpieczenie społeczne z tytułu sprawowania funkcji członka załogi statku na statkach zagranicznych armatorów (biorąc pod uwagę treść § 2 - 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze” - została

już wyjaśniona w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przyjmuje się w nim jednolicie (przede wszystkim na tle art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), że okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (wyroki: z dnia 21 stycznia 2010 r. II UK 162/09, LEX nr 583806; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 286/09, LEX nr 602705; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, LEX nr 589882; z dnia 8 marca 2003 r., II UK 196/02 OSNP 2004/8/144; z dnia 12 lipca 2011 r., II UK 382/10, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 221).

We wszystkich tych orzeczeniach podkreśla się, że dobrowolne opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne pod rządami przepisów prawa polskiego nie sprzeciwiało się uwzględnieniu udokumentowanego zatrudnienia u armatora zagranicznego przy ustalaniu uprawnień emerytalnych ubezpieczonego, zwłaszcza gdy wedle przekonujących ustaleń faktycznych w sprawie ubezpieczony świadczył pracę u armatorów zagranicznych na podstawie stosunku pracy jako członek załogi statku morskiego, który wykonywał odpłatnie pracę podporządkowaną. Okresy wykonywania takiej pracy powinny zostać ubezpieczonemu zaliczone do okresów pracy w szczególnych warunkach, uprawniających go do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), skoro Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS - wkładka z 2003 r. Nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX

nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Wobec powyższego nie zachodzi potrzeba dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów nie została należycie uzasadniona. Zgodnie bowiem z ustalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego potrzeba wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości lub wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) zachodzi wtedy, kiedy jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 42436, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Odnosząc się natomiast do kwestii oczywistej zasadności skargi, trzeba przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego że przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Przywołane orzeczenia Sądu Najwyższego wskazują, że nie może być mowy o oczywistym naruszeniu przepisów powołanych w podstawach kasacyjnych. Jeśli zaś chodzi zarzuty związane z naruszeniem zasady równego traktowania ubezpieczonych przy spełnieniu warunków do nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnych i rentowych, „ponieważ określona grupa ubezpieczonych jest zwolniona z przedstawiania przy wniosku o emeryturę

świadczenia pracy w szczególnych warunkach”, to wskazać należy, że świadectwo pracy w szczególnych warunkach traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Podobnie więc jak i inne dowody, podlega ono ocenie na podstawie art. 233 k.p.c. w kontekście całokształtu materiału dowodowego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 23 listopada 2004 r., I UK 15/04, OSNP 2005 nr 11, poz. 161; 13 września 2011 r., I UK 107/11, LEX nr 1084700, 19 marca 2012 r., II UK 166/11, LEX nr 1171002; z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426; 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 439, OSP 2002 nr 2, poz. 26). Pracownicy zatrudnieni przez zagranicznych pracodawców, podobnie jak i pozostali ubezpieczeni, mogą udowadniać wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie wszystkich środków dowodowych przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego, nie znajdują się więc w uprzywilejowanej pozycji. Co więcej, są oni nie tyle zwolnieni „z przedstawiania przy wniosku o emeryturę świadectwa pracy w szczególnych warunkach” co pozbawieni możliwości dowodzenia tego faktu na podstawie takiego świadectwa. Poza tym skarżący zdaje się przy tej kwestii nie dostrzegać tego, że problemem w tej sprawie nie jest charakter (rodzaj) wykonywanych prac pozwalający na zaliczenie pracy ubezpieczonego do prac w szczególnych warunkach wymienionych w załącznikach do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, którą potwierdza wzmiankowane świadectwo. Skarżący kwestionuje bowiem podstawę zatrudnienia zagranicznego pracodawcy jako zatrudnienia pracowniczego.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji. O kosztach wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej orzeczono po myśli art. 98 k.p.c.